

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МОДЕРНОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан ФІМВ

/доц. Віталій АНДРЕЙКО/

«30» червня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сучасна історія країн Західної Європи та Америки

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.03 Середня освіта (Історія)
Освітня програма	Історія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасна історія країн Західної Європи та Америки» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта, предметної спеціальності 014.03. Середня освіта (Історія), освітньої програми «Історія».

Розробник: Ігор ШНІЦЕР, доцент, к.і.н., завідувач КМІУЗК

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні
Кафедри модерної історії України та зарубіжних країн
протокол № 9 від «29» серпня 2023 р.
Завідувач кафедри ИШ доц. Ігор ШНІЦЕР

Схвалено науково-методичною комісією
факультету історії та міжнародних відносин
протокол № 8 від «30» серпня 2023 р.
Голова науково-методичної комісії СМ доц. Світлана МИШКО

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 2024/2025 н.р. без змін; зі змінами (Додаток   ).
(потрібне підкреслити)

протокол № 12 від « 25 » червня 2024 р. Завідувач кафедри Гор Шенчер
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 2025 / 2026 н.р. без змін; зі змінами (Додаток   ).
(потрібне підкреслити)

протокол № 14 від « 26 » червня 2025 р. Завідувач кафедри Гор Шенчер
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20   / 20   н.р. без змін; зі змінами (Додаток   ).
(потрібне підкреслити)

протокол №   від «   »   20   р. Завідувач кафедри
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20   / 20   н.р. без змін; зі змінами (Додаток   ).
(потрібне підкреслити)

протокол №   від «   »   20   р. Завідувач кафедри

(підпис) (Прізвище ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	IV-й курс	V-й курс
Вид підсумкового контролю: семестровий	Семестр:	
	8-й	9-й
	Лекції:	
	40	12
	Практичні (семінарські)	
	20	6
	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: екзамен в усній формі	Самостійна робота:	
	60	102

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Сучасна історія країн Західної Європи та Америки» є всебічне та ґрунтовне вивчення сучасної історії країн Західної Європи та Америки з 1991 р. по наш час.

Навчальна дисципліна «Сучасна історія країн Західної Європи та Америки» зорієнтована на творче осмислення політичних, соціально-економічних та культурних досягнень країн Західної Європи та Америки з 1991 р. по наш час. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач отримає знання про перебіг головних історичних подій та процесів в Західній Європі та США наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.; специфіку політичного, соціально-економічного та культурного розвитку окремих країн Західної Європи та Америки; діяльність провідних історичних особистостей кінця ХХ – початку ХХІ ст.; провідні сучасні тенденції суспільного розвитку та їхні можливі перспективи.

Відповідно до освітньої програми «Історія», вивчення навчальної дисципліни «Сучасна історія країн Західної Європи та Америки» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ЗК – 1. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК – 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технології, вести здоровий спосіб життя;

ЗК – 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

- ЗК – 4. Здатність працювати в команді;
- ЗК – 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- ЗК – 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

2) фахові компетентності:

ФК – 1. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків;

ФК – 2. Володіти основами ціле покладання, планування та проектування процесу навчання учнів;

ФК – 3. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів;

ФК – 4. Здатність до пошуку ефективних шляхів мотивації дитини до саморозвитку (самовизначення, усвідомленого ставлення до навчання);

ФК – 6. Здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури.

3) предметні компетентності:

ПК – 1. Здатність використовувати методологію історії як науки;

ПК – 2. Здатність орієнтуватися в історичному часі, застосовувати періодизацію як спосіб пізнання історичного процесу, доцільно використовувати категоріально-понятійний апарат і хронологію історичної науки;

ПК – 3. Здатність ефективно й грамотно працювати з різними джерелами історичної інформації, будувати усні й письмові висловлення щодо історичних фактів, історичних постатей та історичної теорії;

ПК – 4. Здатність розкривати загальну структуру історичної науки на основі взаємозв'язку основних історичних подій та постатей;

ПК – 5. Здатність характеризувати досягнення історичної науки та сучасний стан історичних інституцій, їхні ролі у суспільному житті, оцінювати та визначати історичні джерела (пам'ятки);

ПК – 6. Здатність застосовувати системні знання з історії та методики навчання історії у викладанні предмета в базовій середній школі, здійснювати структурування навчального матеріалу;

ПК – 7. Здатність застосовувати пошук, аналіз та розуміння архівних матеріалів, дискутувати про минуле в політичному й культурному аспектах;

ПК – 8. Здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Сучасна історія країн Західної Європи та Америки» (ОК 34) є опанування таких освітніх компонентів (ОК) освітньої програми (ОП):

ОК 14 Історія та культура західноєвропейського Середньовіччя.

ОК 21 Історія та культура країн Західної Європи та Америки нового часу.

ОК 28 Історія та культура країн Західної Європи та Америки новітнього часу

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Історія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПР):

Програмні результати навчання	Шифр ПР
Пояснює та аналізує суспільні явища, процеси й тенденції у державі та світі, концепцію сталого розвитку людства	ПР 1
Уміє використовувати інструменти демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності	ПР 6
Уміє застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності.	ПР 7
Застосовує методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки у професійній діяльності у закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти, здатний оцінювати результати їх застосування	ПР 8
Уміє працювати із джерелами інформації, інтегрувати їх зміст, визнавати й сприймати різноманітність критичного аналізу і оцінок історичних джерел	ПР 10
Усвідомлює цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України	ПР 12
Уміє раціонально організувати власну діяльність та ефективно використовувати час, працювати у команді, креативно підходити до вирішення професійних та соціальнозначущих проблем	ПР 15
Уміє орієнтуватися в науковій періодизації, порівнювати історичні процеси вітчизняної та всесвітньої історії, виявляти тенденції міжнародних відносин, пов'язані з геополітичними чинниками	ПР 19

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Сучасна історія країн Західної Європи та Америки»:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Відповідно до програмних результатів навчання вміти пояснювати та аналізувати суспільні явища, процеси й тенденції у державі та світі, знати концепцію сталого розвитку людства	ПР 1
Уміти використовувати інструменти демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності	ПР 6
Уміти застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності.	ПР 7
Знати на практиці застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки у професійній діяльності у закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти, вміти оцінювати результати їх застосування	ПР 8
Уміти працювати із джерелами інформації, знати інтегрувати їх зміст, визнавати й сприймати різноманітність критичного аналізу і оцінок історичних джерел	ПР 10
Усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України	ПР 12
Уміти раціонально організувати власну діяльність та ефективно використовувати час, працювати у команді, креативно підходити до вирішення професійних та соціальнозначущих проблем	ПР 15
Уміти орієнтуватися в науковій періодизації, порівнювати історичні процеси вітчизняної та всесвітньої історії, виявляти тенденції міжнародних відносин, пов'язані з геополітичними чинниками	ПР 19

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: практичні заняття, модульні контрольні роботи, самостійна робота та іспит.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виступи на практичних заняттях тощо. Контроль самостійної роботи здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань на практичних заняттях, консультаціях.

Форма модульного контролю: письмові контрольні роботи. Модульний контроль складається з поточного контролю та модульного контрольного оцінювання.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен в усній формі за екзаменаційними білетами.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	50	100
6	5	5	5	6	5	6	5	7		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	50	100
6	5	5	5	6	5	6	5	7		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	30	5	30
Самостійна робота	1	20	1	20
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю.

Відповідно до «Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсних) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання здобувачів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує здобувач, який: - всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; - вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; - засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; - засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; - вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; - самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи;

оцінку «добре» (82-89 балів, В) заслуговує здобувач, який: - повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; - має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; - під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує здобувач, який: - в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; - вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; - опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) заслуговує здобувач, який: 8 - знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії; - виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; - ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; - допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення;

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує здобувач, який: - володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер;

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється здобувачу, який: виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань;

оцінка «незадовільно» (0-35 балів, F) – виставляється здобувачу, який: - володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; - допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; - не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача протягом семестру.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЕКТС	Оцінка за національною шкалою для екзамену
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Історія країн Західної Європи та Америки в 1991 – 2008 рр.

Тема 1. Вступ. Місце сучасної історії країн Західної Європи та Америки у шкільному курсі всесвітньої історії.

Методологічні принципи вивчення сучасної історії країн Західної Європи та Америки. Зміст та завдання курсу. Джерельна база курсу. Основні напрямки історіографії: західна та сучасна вітчизняна історіографія.

Місце історії та культури сучасного світу у шкільному курсі всесвітньої історії. Зміст, характер та рівень викладання сучасної історії країн Західної Європи та Америки в школі. Специфіка засвоєння історичних понять та набуття навчальних компетентностей з історії сучасного світу.

Тема 2. Основні тенденції політичного, соціально-економічного та культурного розвитку західного суспільства наприкінці ХХ ст. – на початку ХХІ ст. та їх відображення в шкільних підручниках з всесвітньої історії.

Розпад СРСР і світової соціалістичної співдружності на початку 90-х рр. ХХ ст. та вплив цих подій на світові політичні та соціально-економічні процеси. Монополюсний світ: переваги та недоліки. Партійно-політична карта Європи в 1990-х рр. Криза традиційних політичних партій. Розмивання чітких кордонів між "лівими" і "правими" партіями. Політичний екстремізм. Сучасні суспільні рухи й перспективи їхнього розвитку. Регіоналізм.

Координації економічної політики розвинених країн Заходу. Енергетичні проблеми. Фінансові кризи наприкінці 1990-х рр. Теорії постіндустріального суспільства. Перспективи розвитку світової економіки. Світова економічна криза 2008 – 2010 рр. світова економіка в умовах пандемії COVID-19. Перспективи розвитку світової економіки.

Основні риси, тенденції та актуальні проблеми сучасної світової культури. Сучасна культурна антропологія. Глобалізація та її вплив на сучасні культурні стратегії. Сучасне міське середовище як основа формування культурного простору. Цифрова культура, новітні технології в культурі та мистецтві. Соціальні мережі як основа сучасної комунікаційної культури.

Тема 3. Історія США (1991 – 2008 рр.).

США в умовах розпаду СРСР. Монополісний світ. Вибори 1992 р. і повернення до влади демократів. Президент Б. Клінтон (1992 – 2000 рр.). Реформи в сфері освіти й охорони здоров'я. Збільшення випуску й експорту наукомісткої продукції. Скорочення безробіття. Зовнішньополітичний курс Б. Клінтона. Пошук нових орієнтирів і цілей зовнішньої політики. Воєнні операції "Грім у пустелі" (1997 р.) і "Лисиця в пустелі" (1998 р.). Участь США в миротворчих операціях на Балканах. США та її європейські союзники.

Вибори 2000 р. і перемога республіканців. Президент Дж. Буш (молодший) (2000 – 2008 рр.). Реформи в сфері охорони здоров'я, освіти та соціального забезпечення. Теракти 11 вересня 2001 р. Нова «Стратегія національної безпеки США» та початок глобальної "війни проти тероризму". Військова кампанія США в Афганістані та Іраку. Світова економічна криза.

Тема 4. Історія Великобританії (1991 – 2008 рр.).

Політичне та соціально-економічне становище Англії на початку 1990-х років. Парламентські вибори 1992 р. і нова перемога консерваторів. Кабінет Д. Мейджора (1992 – 1997 р.) Продовження економічних реформ. Соціальна політика. Нові спроби вирішити проблему Ольстера. Англія й Маастрихтський договір – труднощі ратифікації.

Нова розстановка політичних сил у країні. Лейбористська партія в пошуках нової стратегії. "Нові лейбористи" Е. Блера. Вибори 1997 р. та повернення лейбористів до влади. Кабінет Е. Блера. Концепція "третього шляху". Зміни в статуті й програмі лейбористської партії. Відмова Е. Блера від підтримки тред-юніонів. Конституційні реформи. Реформи палати лордів. Нова соціальна політика. Продовження політики "перегулювання" економіки. Ольстерська проблема. Активізація європейської політики Англії. Участь в урегулюванні регіональних конфліктів.

Участь Англії у "війні проти тероризму". Падіння популярності Е. Блера та його відставка. Лейбористський кабінет Г. Брауна. Підготовка реформ. Економічна криза 2008 р. та пошуки шляхів її подолання. Зовнішня політика Г. Брауна. Трансатлантичний альянс. Єврооптимізм.

Тема 5. Історія Франції (1991 – 2008 рр.).

Друге президентство Ф. Міттерана. Внутрішня боротьба у ФСП по соціальним і політичним питанням. Зміна урядів. Формування кабінету Е. Балладюра (1993 р.) і проблема нового "співіснування". Основні пріоритети зовнішньої політики Франції в період президентства Ф. Міттерана. Проблема єдиної Європи ("від Атлантики до Уралу"). Франція й США.

Президентські вибори 1995 р. і перемога Ж. Ширака. Програма ліберальних реформ і труднощі з її реалізацією. Спроба переходу до режиму "твердої економії". Внутрішньополітична боротьба у Франції із приводу реформи соціального страхування. Достроковий розпуск Національних зборів в 1997 р. Перемога на виборах лівих сил. Кабінет Л. Жоспена – коаліція соціалістів, комуністів і "зелених". Імміграційна політика. Програма подальшої приватизації. Регулювання ринку праці. Друге президентство Ж. Ширака (2002 – 2007 рр.) Створення та діяльність коаліції – Союз за президентську більшість. Референдум 2005 р. Наростання соціальної нестабільності. Масові безпорядки 2005 і 2006 рр. Зростання впливу соціалістів. Зовнішня політика Ж. Ширака. Поновлення Францією випробування ядерної зброї. Участь в урегулюванні регіональних конфліктів у Європі. Франція і світова "війна проти тероризму".

Президентські вибори 2007 р. і перемога Н. Саркозі. Парламентські вибори 2007 р. і перемога пропрезидентської партії. Масові маніфестації і страйки 2007 р. Реформа конституції 1958 р. Економічна криза 2008 р. та початок курсу на зниження соціальних видатків.

Тема 6. Історія Німеччини (1991 – 2008 рр.).

Уряд Г. Коля (1990 – 1998 рр.). Структурна перебудова промисловості "східних земель". Труднощі переходу до ринкової економіки. Приватизація та її особливості на сході Німеччини. "Пакт солідарності". Проблема виплати фінансових зобов'язань і боргів колишньої НДР.

Перемога СДПН на виборах у бундестаг в 1998 р. "Рожево-зелена" коаліція Г. Шредера. Програма «Оновлена Німеччина»: вирішення соціальних проблем, підвищення зарплати, податкова реформа, перебудова системи охорони здоров'я, подвійне громадянство для іммігрантів, програма економії державних витрат. Парламентські вибори 2002 р. Програма ліберальних реформ СДПН «Програма 2010». Відставка Г. Шредера з посади голови СДПН у 2004 р. Дострокові парламентські вибори 2005 р. Переговори про створення «великої коаліції» ХДС/ХСС і СДПН.

А. Меркель – перша жінка канцлер Німеччини. Програма з восьми пунктів 2006 р. Реформування федеративної системи. Боротьба з бюрократизмом. Нова енергетична політика. Реформа системи охорони здоров'я. Економічна криза 2008 р. та пошуки шляхів її подолання: успіхи і прораханки.

Тема 7. Історія Італії (1991 – 2008 рр.).

Причини краху Першої республіки. Реформа виборчої системи. Парламентські вибори 1994 р. і нова розстановка політичних сил в Італії. Розпад ХДП. Поява нових партій – "Ліга Півночі", "Уперед, Італія!" та ін. Об'єднання партій і угруповань у лівий. Утворення після виборів 1994 р. правого кабінету С. Берлусконі (березень-грудень 1994 р.). Нова низка урядових криз в 1995 р. Парламентські вибори 1996 р. та перемога лівоцентристської коаліції "Оліва". Р. Проді. «Управління Італією: Маніфест реалізації змін». Поступова стабілізація політичного становища в країні. Продовження економічних структурних реформ. Зміни в зовнішній політиці Італії: поступовий перехід від "атлантизму" до "європеїзму".

Парламентські вибори 2001 р. та перемога блоку С. Берлусконі «Вперед, Італіє!». Програма реформ неоконсервативного спрямування. Загальнонаціональний страйк 2002 р. Розширення участі Італії в Європейському союзі. Італія та глобальна "війни проти тероризму". Вибори до палати депутатів 2006 р. та перемогла лівоцентристської опозиції на чолі з Р. Проді. Урядові кризи 2007 і 2008 рр.: причини та наслідки. Позачергові вибори 2008 р. та перемога нової партії С. Берлусконі «Народ свободи» та її союзників по правоцентристській коаліції. Світова економічна криза 2008 р. та її вплив на політичний та соціально-економічний розвиток Італії.

Тема 8. Історія Іспанії (1991 – 2008 рр.).

Дострокові парламентські вибори 1993 р. та завершення безроздільного домінування ІСРП. Посилення Народної партії (партії "цивілізованих правих"). Х. М. Аснар. Спроба створити коаліцію лівих сил ("Об'єднані ліві"). Парламентські вибори в 1996 р. Поразка соціалістів. Криза й розпад "Об'єднаних лівих". Формування кабінету М. Аснара (Народна партія). Підйом промислового розвитку Іспанії в другій половині 1990-х рр. Структурна перебудова економіки. Розробка основних напрямків бюджетної політики. Скорочення державних витрат. Проблема басків. Терористичні дії націоналістичної організації басків.

Парламентські вибори 2000 р. Нова перемога Народної партії. Відставка Ф. Гонсалеса з поста лідера ІСРП. «Новий консерватизм» Х. М. Аснара. «Модернізація Іспанії»: реформа системи оподаткування, створення професійної армії, скорочення держапарату, боротьба з корупцією й баскським сепаратизмом і тероризмом. Вибори 2004 р. та поразка Народної партії. Відставка Х. М. Аснара. Прихід до влади Соціалістичної партії на чолі з Х. Л. Р. Сапатеро. Соціально-правова революція. Теракт у Мадриді

11 березня 2004 р. Закон про легалізацію одностатевих шлюбів із правом всиновлення дітей і спадкування майна. Виведення іспанських військ з Іраку.

Тема 9. Історія Канади (1991 – 2008 рр.)

Шарлоттаунська угода 1992 р. Проблема корінного населення. Договір 1993 р. про автономне політичне утворення канадських інуїтів - третю федеральну територію "Нунавут" ("Наша земля").

Кім Кемпбел – перша жінка прем'єр-міністр Канади. Поразка консерваторів на виборах 1993 р. Економічний спад початку 1990-х років. Парламентські вибори 1993 р. та перемога Ліберальної партії. Уряд Ж.Кретьєна. Вирішення соціально-економічних проблем та перетворення Канади на "найкраще у світі місце проживання" за найважливішими критеріями якості життя.

Парламентські вибори 2000 р. Чергова перемога Ліберальної партії. Новий Ж.Кретьєна. Парламентські вибори 2006 р. Консервативний уряд С.Харпера. Різке скорочення імміграційних квот та підвищення вимог до іммігрантів. Поляризація канадського суспільства.

Модуль 2. Історія країн Західної Європи та Америки в 2009 – 2023 рр.

Тема 10. Історія США (2009 – 2023 рр.).

Президентські вибори 2008 р. та 2012 р. Президент Б. Обама. Заходи президента по стимулюванню американської економіки. Антикризовий план. Інвестиції у сферу охорони здоров'я, енергетики та освіти. Зовнішня політика адміністрації Б. Обама.

Внутрішня політика президента Д. Трампа. США в умовах пандемії COVID-19. Штурм Капітолія в 2021 р. Зовнішньополітичний курс Д. Трампа «Америка насамперед». Принцип ізоляціонізму та протекціонізму. Розслідування російських зв'язків Д.Трампа.

Внутрішня та зовнішня політика президента США Д. Байден. Стимулювання економіки. Боротьба з расизмом та зміною кліматом. Багатосторонність зовнішньої політики Д. Байдена. Підтримка США України у війні з росією.

Тема 11. Історія Великобританії (2008 – 2023 рр.).

Великобританія на шляху подолання світової економічної кризи. Парламентські вибори 2010 р. та перемога консервативної партії. Внутрішня та зовнішня політика 75 прем'єр-міністра Д.Кемерона. Вєхїт та вихід Великої Британії з ЄС.

Внутрішня та зовнішня політика консерваторів Т. Мей та Б. Джонсона. Урядування Е.Трасс. Смерть королеви Єлизавети II та коронація Чарльза III. Внутрішня та зовнішня політика прем'єр-міністра Р.Сунака.

Тема 12. Історія та культура Франції (2008 – 2023 рр.).

Внутрішня та зовнішня політика президента Н. Саркозі. Участь в урегулюванні регіональних конфліктів у Європі. Повернення до військових структур НАТО.

Президентські вибори 2012 р. та перемога лідера Соціалістичної партії Ф.Олланда. Внутрішня та зовнішня політика президента Ф.Олланда.

Президентські вибори 2017 р. та перемога лідера партії «Вперед, республіко!» Е. Макрона. Внутрішня та зовнішня політика президента Е.Макрона. Реформа ринку праці. Рух «Жовтих жакетів» 2018 р. Вибори 2022 р. та початок другого терміну президента Е. Макрона.

Тема 13. Історія Німеччини (2009 – 2023 рр.).

Парламентські вибори 2009 р. та формування коаліцій ХДС/ХСС та вільними демократами. Внутрішня та зовнішня політика А.Меркель. Участь в урегулюванні регіональних конфліктів у Європі та світі. Місце і роль ФРН в ЄС та НАТО.

Друга велика коаліція на чолі з А. Меркель, її здобутки та прорахунки. Зовнішня політика А. Меркель. Запровадження санкцій проти росії та Мінські угоди. Парламентські вибори 2021 р. Внутрішня політика федерального канцлера ФРН О. Шольца. Енергетична криза. Рецесія німецької економіки та шляхи її подолання. Зовнішня політика канцлера О. Шольца.

Тема 14. Історія Італії (2009 – 2023 рр.).

Заходи уряду С. Берлусконі по боротьбі з наслідками кризи. Політичні скандали довкола особи С. Берлусконі в 2009 і 2010 рр. Відставка С. Берлусконі. Головні тенденції політичного та соціально-економічного розвитку Італії в 2012 – 2020 рр.

Внутрішня та зовнішня політика прем'єр-міністра М. Монті. Груднева політична криза 2012 р. та її наслідки. Італія за урядування Е. Летта. Внутрішня та зовнішня політика прем'єр-міністра М. Ренці. Референдум про парламентську реформу. Уряд П. Джентілоні (2016 – 2018 рр.). Діяльність прем'єр-міністра Д. Конте. Внутрішня та зовнішня політика голови Ради міністрів Італії М. Драгш (2021 – 2022 рр.). Прихід до влади уряду Д. Мелоні.

Тема 15. Історія Іспанії (2009 – 2023 рр.).

Прихід до влади ІСРП. Заходи уряду Х. Л. Р. Сапатеро по боротьбі з проявами кризи. Активізація зовнішньої політики Іспанії. Участь у міжнародних форумах і в миротворчих операціях ООН.

Дострокові парламентські вибори 2011 р. та перемога Народної партії. Внутрішня та зовнішня політика М.Рахи. Головні тенденції політичного та соціально-економічного розвитку Іспанії в 2012 – 2018 рр. Каталонська криза 2017 – 2018 рр. та шляхи її вирішення. Діяльність уряду Педро Санчеса. Позачергові парламентські вибори 2023 р. Перемога Народної партії.

Тема 16. Історія Канади (1991 – 2023 рр.)

Правління консервативного уряду С.Харпера. Різке скорочення імміграційних квот та підвищення вимог до іммігрантів. Поляризація канадського суспільства. Парламентські вибори 2011 р. Перемога консерваторів та уряд більшості С.Харпера. Внутрішня і зовнішня політика.

Парламентські вибори 2015 р. і 2019 р. Перемога Ліберальної партії Канади. Внутрішня політика Дж. Трюдо. Зміцнення канадсько-американських зовнішньоекономічних відносин. Вступ Канади до Транстихоокеанського партнерства в 2016 р. Відносини з Україною.

Тема 17. Історія Латинської Америки наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Бразилія. Президентство І.Франко. Ревізія неоліберального курсу Ф.Коллора. Референдум 1993 р. Президентство Ф.Кордозо. Неоліберальний курс «з людським обличчям». «Плано реал». Великі соціальні програми. Реформування Конституції 1988 р.

Прихід до влади в січні 2003 р. Л. да Сільва: внутрішня та зовнішня політика. Переобрання Л. да Сільви президентом країни у 2006 р. Хвиля насилля в Сан Паулу у 2006 р.

Куба. Ускладнення економічної ситуації на острові на початку 1990-х рр. в умовах розпаду "радянського блоку". Жорсткість політики США відносно революційного режиму Ф.Кастро. Активізація кубинської еміграції. Перехід до стратегії «виживання». Економічні й політичні реформи та їх позитивні результати. Розвиток економічного співробітництва з капіталістичними країнами. Куба на початку ХХІ ст. Відставка Ф.Кастро з посади голови Держради й головнокомандуючого військами у лютому 2008 р.

Мексика. Реформаторський курс президента Салінаса де Гортарі: здобутки та прорахунки. Внутрішньополітична боротьба в країні. Повстання індіанців у штаті Чіапас у

1994 р. Обрання президентом Е.Седільо. Фінансова й економічна криза 1994 р. Мексика в середині 1990-х рр. Зростання опозиції й еволюція партійно-політичної системи. Зовнішня політика Мексики. Участь Мексики в створенні НАФТА. Розвиток економічних зв'язків з іншими країнами. Кінець сімдесятирічного правління Інституційно-Революційної партії та перемога на виборах 2000 р. Альянсу за зміни на чолі з В.Фоксом. Зміни у внутрішній і зовнішній політиці Мексики на початку ХХІ ст. Президентські вибори 2006 р. та перемога Ф.Кальдерона. «Революція кактусів» 2006 р.

Чилі. Лівоцентристський уряд П.Ейльвіна та його політика. Заходи по демократизації країни. Соціально-економічний курс. Іноземні інвестиції. Чилійське «економічне диво», його причини. Стабілізація суспільно-політичного життя. Соціальні проблеми. Президентські вибори 1993 р. Президентство Е.Фрея (1993 – 1999 рр.). Економічний спад 2000 р. Президентство Р.Лагоса (2000 – 2005 рр.) Курс на збереження та вдосконалення соціально орієнтованих ринкових відносин. Суд над А.Піночетом. Мішель Бачелет – перша жінка президент Чилі. Руйнівні наслідки землетрусу 2010 р.

Тема 10. Зміст, характер та рівень викладання сучасної історії країн Західної Європи та Америки.

Завдання вивчення сучасної історії країн Західної Європи та Америки у шкільному курсі всесвітньої історії. Зміст навчального матеріалу. Вікові особливості сприйняття учням навчального матеріалу з історії сучасного світу. Специфіка засвоєння історичних понять та набуття навчальних компетентностей.

Аналіз матеріалу з історії та культури сучасного світу у шкільних підручниках з всесвітньої історії.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		Практичні (семінарські)	лабораторні	Індивідуальн а робота	Самостійна робота	
8-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Вступ. Місце сучасної історії країн Західної Європи та Америки у шкільному курсі всесвітньої історії.	5	2				3
Тема 2. Основні тенденції політичного, соціально-економічного та культурного розвитку західного суспільства наприкінці ХХ ст. – на початку ХХІ ст.	8	2	2			4
Тема 3. Історія США (1991 – 2008 рр.)	10	4	2			4
Тема 4. Історія Великобританії (1991 – 2008 рр.)	7	2	2			3
Тема 5. Історія Франції (1991 – 2008 рр.)	7	2	2			3
Тема 6. Історія Німеччини (1991 – 2008 рр.)	7	2	2			3
Тема 7. Історія Італії (1991 – 2008 рр.)	5	2				3
Тема 8. Історія Іспанії (1991 – 2008 рр.)	5	2				3
Тема 9. Історія Канади (1991 – 2008 рр.)	6	2				4
Разом за модуль	60	20	10			30
Модуль 2						
Тема 10. Історія США (2009 – 2023 рр.)	10	4	2			4
Тема 11. Історія Великобританії (2009 – 2023 рр.)	7	2	2			3
Тема 12. Історія Франції (2009 – 2023 рр.)	7	2	2			3
Тема 13. Історія Німеччини (2009 – 2023 рр.)	7	2	2			3
Тема 14. Історія Італії (2009 – 2023 рр.)	5	2				3
Тема 15. Історія Іспанії (2009 – 2023 рр.)	5	2				3
Тема 16. Історія Канади (2009 – 2023 рр.)	5	2				3
Тема 17. Історія країн Латинської Америки наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.	8	4				4
Тема 18. Зміст, характер та рівень викладання сучасної історії країн Західної Європи та Америки.	6		2			4
Разом за модуль	60	20	10			30
Разом	120	40	20			60

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Форма навчання: заочна				
	Усього	у тому числі			
лекції		Практичні (семінарські)	лабораторні	Індивідуальна а робота	Самостійна робота
9-й семестр					
Модуль 1					
Тема 1. Вступ. Місце сучасної історії країн Західної Європи та Америки у шкільному курсі всесвітньої історії.	4	1			3
Тема 2. Основні тенденції політичного, соціально-економічного та культурного розвитку західного суспільства наприкінці ХХ ст. – на початку ХХІ ст.	7				7
Тема 3. Історія США (1991 – 2008 рр.)	9	1	2		6
Тема 4. Історія Великобританії (1991 – 2008 рр.)	6	1			5
Тема 5. Історія Франції (1991 – 2008 рр.)	6	1			5
Тема 6. Історія Німеччини (1991 – 2008 рр.)	8	1	2		5
Тема 7. Історія Італії (1991 – 2008 рр.)	6	1			5
Тема 8. Історія Іспанії (1991 – 2008 рр.)	7				7
Тема 9. Історія Канади (1991 – 2008 рр.)	7				7
Разом за модуль	60	6	4		50
Модуль 2					
Тема 10. Історія США (2009 – 2023 рр.)	7	1			6
Тема 11. Історія Великобританії (2009 – 2023 рр.)	7	1			6
Тема 12. Історія Франції (2009 – 2023 рр.)	7	1			6
Тема 13. Історія Німеччини (2009 – 2023 рр.)	7	1			6
Тема 14. Історія Італії (2009 – 2023 рр.)	7	1			6
Тема 15. Історія Іспанії (2009 – 2023 рр.)	7	1			6
Тема 16. Історія Канади (2009 – 2023 рр.)	5				5
Тема 17. Історія країн Латинської Америки наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.	6				6
Тема 18. Зміст, характер та рівень викладання сучасної історії країн Західної Європи та Америки.	7		2		5
Разом за модуль	60	6	2		52
Разом	120	12	6		102

6.3. Теми практичних занять*

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Основні тенденції політичного, соціально-економічного та культурного розвитку західного суспільства наприкінці ХХ ст. – на початку ХХІ ст.	2	
2	Історія США (1991 – 2008 рр.)	2	2
3	Історія Великобританії (1991 – 2008 рр.)	2	
4	Історія Франції (1991 – 2008 рр.)	2	
5	Історія Німеччини (1991 – 2008 рр.)	2	2
6	Історія США (2009 – 2023 рр.)	2	
7	Історія Великобританії (2009 – 2023 рр.)	2	
8	Історія Франції (2009 – 2023 рр.)	2	
9	Історія Німеччини (2009 – 2023 рр.)	2	
10	Тема 18. Зміст, характер та рівень викладання сучасної історії країн Західної Європи та Америки.	2	2
	Разом	20	6

6.4. Самостійна робота

Самостійна робота з курсу «Сучасна історія країн Західної Європи та Америки» містить педагогічну складову.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Модуль 1			
1	Розробка тестів для поточного або підсумкового контролю за темами, що вивчаються в шкільному курсі історії (10-11 класи). (Див.: Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Історія України. Всесвітня історія. 6 – 11 класи. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/Navchalna.programa.2022.WH.HU.6-11.pdf)	20	20
Разом за модуль		20	20
Модуль 2			
1	Підготовка конспекту уроку з однієї теми навчальної дисципліни (на вибір) за програмою шкільного курсу історії (10-11 класи) (Див.: Навчальна програма для закладів	20	20

* використання елементів неформального навчання – здобувач із запропонованих як альтернативних форм практичних занять (проходження дотичних до тем модуля онлайн курсів на платформах Прометеус, Освіторія, EdEra та ін.) може обрати 1 і за наявності сертифіката отримати кількість балів передбачених за конкретну тему.

	загальної середньої освіти. Історія України. Всесвітня історія. 6 – 11 класи. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/Navchalna.programa.2022.WH.HU.6-11.pdf).		
Разом за модуль		20	20

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: ноутбук та проєктор для презентацій.

Обладнання: карта, дошка.

Навчальна платформа Moodle uzhnu.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Газін В. П., Копилов С. А. Новітня історія країн Європи та Америки (1945 – 2002 роки): Навч. посібник. К., 2004. 624 с.
2. Дубінський В.А. Методика викладання історії в школі. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. 86 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/3123/Dubinskyi-V.A.-Metodyka-vykladannia-istorii-v-shkoli.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
3. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки. 1945–2013. Навчальний посібник. К.: Вид. дім “Слово”, 2014. 1056 с.
4. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Історія України. Всесвітня історія. 6 – 11 класи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/Navchalna.programa.2022.WH.HU.6-11.pdf>.
5. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1945 р. – початок ХХІ ст.) / Під ред. М. Швагуляка. Львів: Тріада плюс, 2011. 700 с.
6. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2013) [Текст] : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. П. Іваницька; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. К.: Слово, 2014. 1052 с.
7. Орлова Т.В. Історія сучасного світу: XV–ХХІ ст.: навчальний посібник. К.: Вікар, 2008. 552 с.
8. Орлова Т.В. Сучасна політична історія країн світу. 2-е вид., доп. і переробл. К, Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2017. 944 с.
9. Світ у другій половині ХХ - на початку ХХІ ст.: основні тенденції політичного та соціально-економічного розвитку [Текст]: навч. посіб. / Олександр Сич, Андрій Мінаєв; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці: Наші книги, 2010. 199 с.

Додаткова:

10. Авраменко В. В. Євroatлантична політика Франції в контексті Європейської доктрини безпеки та оборони. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2011. Вип. 102(1). С. 229-234.
11. Авраменко В. Еволюція північноатлантичної політики Франції від Ф. Міттерана до Н. Саркозі. Політичний менеджмент. 2011. № 6. С. 167-174.
12. Америка і Європа у сучасних міжнародних трансформаціях: Колективна монографія / Макаренко Є. А., Погорська І. І., Рижков М. М. та ін. Київ: Центр вільної преси, 2014. 542с.

13. Бояр А., Махновець К. Вплив глобальної пандемії на світову та вітчизняну економіку. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. 2021. №2. С. 177-188.
14. Брусилівська О.І. Гібридна стратегія адміністрації Д. Трампа у контексті реконфігурації світоустрою. Міжнародні та політичні дослідження. 2019. Том 23. Вип. 32. С. 13-26.
15. Обама і зовнішньополітична "спадщина" Джорджа Буша - молодшого (кризові аспекти). Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. 2009. Вип. 96. С. 4-6.
16. Гончар Б. Зовнішня політика адміністрації Б. Обама на шляху відновлення американського лідерства. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. 2012. Вип. 113. С. 8-13.
17. Грубінко А. В. Велика Британія в системі європейської зовнішньої і безпекової політики (1990–2016 рр.): монографія. Тернопіль: Вектор, 2017. 668 с.
18. Дудко І. Зовнішньополітичний курс Д. Трампа в умовах формування нового світопорядку. Політичне життя. 2023. №1. С. 62-68.
19. Коваленко Л. В. Оцінка об'єднання Німеччини академічними колами США та Великої Британії (1989-1990 рр.). Культурологічний вісник. 2013. Вип. 31. С. 54-60.
20. Копійка В. В. Розширення Європейського Союзу. Теорія і практика інтеграційного процесу. К.: Вид-во КНУ ім. Тараса Шевченка, 2002. 253 с.
21. Копійка В. В., Шинкаренко Т. І. Європейський Союз: заснування і етапи становлення: Навч. посіб. К.: Ін Юре, 2001. 448 с.
22. Кудряченко А. І. ФРН-НДР: досвід об'єднання і роль у ньому міжнародних акторів. Проблеми всесвітньої історії. 2018. № 2. С. 145 – 160.
23. Павлюк В. Міжнародні проекти Е. Макрона: концепції й практичні втілення. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. 2020. №2. С. 29-45.
24. Палій Г. О. Досвід возз'єднання Німеччини: уроки для України в контексті перспектив реінтеграції. Стратегічна панорама. 2022. № 1. С. 5-17.
25. Плужник А. О. Гілларі Клінтон і Дональд Трамп: порівняльна характеристика політичних лідерів. Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого". Серія : Соціологія. 2016. № 3. С. 281-282.
26. Світова та європейська інтеграція: навч. посібник. Тернопіль, 2013. 260 с.
27. Світова та європейська інтеграція: організаційні засади: навч. посіб. / за ред. Я. Й. Малика, М. З. Мальського. Львів: ЛНУ, 2019. 402 с.
28. Струтинська Т., Гушпіт О. Європейський напрям зовнішньої політики Дональда Трампа. Вісник прикарпатського університету. Політологія. Том 1. № 13 (2019). С. 179-184.
29. США і світ ХХІ століття / Колективна монографія пам'яті Є. Камінського / [рецензенти: Г.М. Перепелиця, Л.О. Лещенко, В. П. Горбатенко, Б.О. Парохонський] / Монографія. Київ: Центр вільної преси, 2012. 658 с.
30. Харченко І.І. Німецьке питання у відзеркаленні міжнародних відносин (1989-1990 рр.). Наукові праці історичного факультету ЗДУ. Вип. VI. Запоріжжя, 1999. С. 165 – 190.
31. Черцова О. В. Глобальна демократизаційна ініціатива президента США Б. Клінтона. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2012. Вип. 107(2). С. 188-197.
32. Шутак Т. Особливості формування зовнішньополітичної стратегії США адміністрації президента Б.Клінтона (1993 – 2000 рр.). Науковий вісник Чернівецького університету. Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини. 2012. Вип. 607-609. С. 311-316.

Інформаційні ресурси:

33. Електронна бібліотека інституту історії України Національної академії наук України. URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe>
34. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: електронні фахові видання. URL: www.nbuv.gov.ua
35. Національна парламентська бібліотека України URL: <http://www.nplu.org/>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)